

Lars Hultkrantz:

Skogen i regionalpolitiken

Hultkrantz beträder de politikens tasselmarker som är gemensamma för skogspolitiken och regionalpolitiken. Han försöker besvara frågan om skogsresurserna kan bidra till en återhämtning av sysselsättningen i skogsbygden.

Problemet ska ses mot bakgrund av att en stor del av sysselsättningsminskningen under tidigare decennier härrör just från skogssektorn. Här anser Hultkrantz att 1970-talets mekanisering till stora delar var misslyckad. Den snabbt ökade kapitalintensiteten gav inga stör-

re spår i produktionen och driftssäkerheten på de "komplicerade" maskinerna visade sig vara för låg. Vidare gör åldern på Norrlands skogsindustri den särskilt känslig för höjda virkespriser. Därför slog virkesbristen hårt under några år i slutet av 1970-talet.

Boken innehåller många intressanta fakta och påståenden. Hultkrantz redovisar utdrag från offentliga utredningar, som idag ter sig något förvånande. I början på 1960-talet menade skogsindustrins företrädare att det var samhäl-

lets sak att tillse att Norrlands inland hade tillräckligt med basorter, där skogsarbetarna kunde bo, så att inte avståndet till arbetsplatserna höjde skogsbrukets arbetskraftskostnader. Själva skulle man inte behöva bidra, exempelvis genom att ha förädling i inlandet. Verkligheten har blivit att arbetskraften har fått acceptera längre pendlingsavstånd. Arbetskraften har inte blivit någon trång sektor för skogsbruket.

Som Hultkrantz visat i en artikel i *Ekonomisk Debatt 3/83* är den förväntade lönsamheten låg vid en intensivare skogsvård i Norrland. Likaså är det nya systemet med bidrag för att söka få tillstånd en avveckling av de glesa skogarna felriktat. Beslutet baserades också på ett bristfälligt underlag. Följden blir bl a mindre virke, och inte mer. Då Norrlands skogsindustri är relativt gammal, är den också känslig för höjda virkespriser. Därför slog också virkesbristen hårt under några år i slutet av 1970-talet.

Ett avsnitt handlar om det politiska spelet om skogen. Här hävdas att det var socialdemokraternas rädsla för fortsatta centerframgångar, som gjorde att förslaget om ett avgifts- och stödssystem kastades i papperskorgen 1973. Följden har blivit en för låg aktivitetsnivå i skogsbruket. På industrihåll höll man länge tyst om virkesbristen. Man ville helt enkelt ha en kris, ty därigenom skulle de skogsägareföreningssägda industrierna slås ut, och föreningarnas inflytande minska.

I ett kapitel om produktion av skogsenergi visas att en ökad användning av skogsråvara till energiändamål ingalunda behöver leda till problem för den nuvarande industrin. Tvärtom, följden kan bli billigare ved för massaindustrin och sågverken. Kravet skulle dock vara en långt driven mekanisering, varför resultatet kan bli en minskad sysselsättning, trots ett större uttag i skogen. Intressantast är ju många gånger förslagen för framtiden. Lars Hultkrantz menar att det på 10—15 års sikt inte ser så mörkt ut för skogsnäringen i Sverige. Konkurrentländerna har minst lika stora problem och nya användningsområ-

den synes hägra för skogsråvaran.

När det gäller virkesfrågan menar Hultkrantz att det behövs ekonomiska styrmedel för att få fram mer virke. Visserligen konstaterar han att alla styrför-sök hittills har misslyckats; det enda man har uppnått är substitution. Exempelvis har avverkningarna av massaved ökat, men på bekostnad av timmeravverkningarna. Hultkrantz efterlyser därför styrmedel, som skall påverka den totala aktivitetsnivån, och föreslår en övergång till ett system liknande den finska tillväxtbeskattningen. Här saknar jag dock en analys, som visar att en tillväxtbeskattning ökar virkesutbudet.

Lars Hultkrantz menar, liksom de flesta aktörer i skogsdebatten, att ägarestrukturen påverkar virkesutbudet. Han vill därför göra det lättare för skogsägare med höga marginalsatser att sälja mark till personer med lägre skattebelastning. Han menar att lantbruksnämndernas verksamhet här är en begränsande faktor. Även här vill jag göra invändningar. Visst är skogsbruket *potentiellt* högbeskattat, men mängden av "luckor" i skattesystemet gör att den faktiska beskattningen blir relativt låg. Hög marginalskatt uppmuntrar också till skogsvård. När det gäller lantbruksnämnderna blir frågan om man inte måste ge dessa mer makt, dvs låta dem påverka också överlåtelser inom släkten. Det faktum att endast en mindre del av skogsägarna idag bor och själva brukar sina fastigheter borde göra det lättare att via skattesystemet öka utbudet av skogsmark, för att därefter skapa rationella brukningsenheter.

Bland mer speciella frågor som hör samman med sysselsättningsfrågan diskuteras den sk helträdsmetoden. Den kan ge underlag för sysselsättning vid terminaler i inlandet där virket upparbetas, dvs sorteras i timmer, massaved och bränsle. Sågverken kan förläggas i anslutning till terminalerna. Vidaretransporten till kusten kan sedan ske på järnväg. De fjällnära skogarna är bättre lämpade för att användas i naturvårdens och rekreationens intresse än till skogsbruk, menar Hultkrantz. Påverkan på sysselsättningen behöver inte bli

negativ.

Skriften kan rekommenderas för alla som vill delta i den skogspolitiska debatten. Den väcker förvisso förvänt-

ningar om vad som skall komma senare i forskningsprojektet.

Fil kand. *Sune Håkansson*
Högskolan i Växjö